Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2010, sp. zn. 3 Tdo 1232/2009, ECLI:CZ:NS:2010:3.TDO.1232.2009.1

Číslo: 11/2011

Právní věta:

Trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák.[*)] se pachatel může dopustit i v těch případech, vzbudí-li v poškozeném obavu a strach z bezprostředního fyzického násilí, aniž by výslovně pronesl jakoukoliv pohrůžku násilí, dává-li zároveň poškozenému najevo, že k použití násilí dojde, pokud se ohledně požadované věci nepodrobí jeho vůli. Takové jednání může spočívat nejen v působení na poškozeného tím, že na zdůraznění svých požadavků pachatel poškozenému hrozí naznačováním úderů či ukázáním zbraně (např. nože), ale také v zastavení poškozeného na odlehlém místě nebo na místě, z něhož má ztíženou možnost úniku či přivolání pomoci, či na jiném místě, jež poškozený vnímá jako potencionálně nebezpečné, je-li zjevné, že poškozený svoji situaci považuje za bezvýchodnou, v důsledku čehož ani neklade odpor, přičemž pachatel si je této skutečnosti vědom a počítá s ní (k tomu přiměřeně č. 1/1980 Sb. rozh. tr.).

[*)] *Poznámka redakce: Nyní jde o trestný čin podle § 173 tr. zákoníku.*

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 07.04.2010

Spisová značka: 3 Tdo 1232/2009

Číslo rozhodnutí: 11

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Loupež

Předpisy: § 234 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání, které podal obviněný K. B. proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 1. 6. 2009, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Chebu pod sp. zn. 7 T 138/2008.

Z o d ů v o d n ě n í :

V rámci odsuzující části rozsudku Okresního soudu v Chebu ze dne 25. 3. 2009, sp. zn. 7 T 138/2008, byl obviněný K. B. uznán vinným pod body 1), 2a), 3), 4), 5), 6) a 7) trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 trestního zákona (tj. zákona č. 140/1961 Sb., účinného do 31. 12. 2009 /dále jen „tr. zák.“/), jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 odst. 1 tr. zák., a pod body 2b) a 8) trestnými činy vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. Za to byl podle § 234 odst. 1 tr. zák. a § 35 odst. 2 tr. zák., za použití § 42 odst. 1 tr. zák., odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání osmi a půl roku, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. d) tr. zák. zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Soud současně podle § 35 odst. 2 tr. zák. zrušil u obviněného výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu v Chebu ze dne 25. 1. 2008, sp. zn. 4 T 48/2008, jenž byl obviněnému doručen dne 20. 5. 2008, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen také trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu osmnácti měsíců.

Trestná činnost obviněného K. B. spočívala podle skutkové věty výroku rozsudku v tom, že:

> ad 1/ „v přesně nezjištěné době kolem 7. prosince 2007 v dopoledních hodinách v Ch., ve dvorním traktu u východu z Úřadu práce, požádal poškozeného M. M. o zapůjčení telefonu na zavolání, když poškozený sdělil, že telefon nemá, žádal jej o peníze na telefon, stál při tom u poškozeného, jenž byl zády u zdi domu, když poškozený sdělil, že nemá peníze, obžalovaný mu řekl nekecej a vyzval poškozeného k tomu, aby mu ukázal co má v kapsách, poškozený tedy ze strachu začal vyndávat věci z kapes a podávat je obžalovanému, jenž si je prohlédl, poté je vrátil poškozenému a nechal jej z místa odejít,“
>
> ad 2/
>
> > a) „dne 15. prosince 2007 kolem 14:00 hodin v Ch., u OD Hypernova, vyzval procházejícího poškozeného M. M., aby k němu přišel, poškozený tedy k obžalovanému přišel a obžalovaný chtěl na poškozeném zapůjčení MP3 přehrávače, který měl poškozený na krku, poškozený tomuto vyhovět nechtěl, avšak po dalším naléhání ze strachu z obžalovaného MP3 sundal a podal jej obžalovanému a
> >
> > b) vzápětí poté obžalovaný poškozenému sdělil, že pokud chce MP3 přehrávač zpět, musí poškozený v OD Hypernova odcizit a obžalovanému přinést láhev alkoholu, což poškozený učinil a byl při tomto zadržen ostrahou“,
>
> ad 3/ „v přesně nezjištěné době v průběhu ledna 2008 v Ch., poté co u herny S. potkal poškozeného M. M., vyzval poškozeného, aby jej a další nezjištěnou osobu, která tam byla s obžalovaným, následoval, čemuž se poškozený ze strachu z obžalovaného podvolil a společně došli do nedaleké autobusové zastávky, kde se obžalovaný poškozeného dotázal, zda má nějaké peníze, když to poškozený popřel, začal obžalovaný poškozeného prohledávat, při tom napřahoval ruku coby naznačování úderu směrem na hlavu poškozeného a z kapsy kalhot poškozeného vzal poškozenému finanční hotovost ve výši 400 Kč,“
>
> ad 4/ „v přesně nezjištěné době v lednu 2008, několik dní po jednání popsaném v bodě ad 3), v Ch., v prostoru mezi budovou nádraží ČD a hlavní poštou, kam zatáhl za ruku poškozeného M. M., chtěl po poškozeném vydat peníze, když poškozený sdělil, že žádné peníze nemá, udeřil poškozeného rukou do obličeje a začal poškozeného prohledávat, poté poškozeného donutil vysvléknout svršky, které také prohledal a když nic cenného nenalezl, umožnil poškozenému odejít,“
>
> ad 5/ „v přesně nezjištěné době na jaře 2008, nejpozději pak dne 5. května 2008, v Ch., v tzv.

M. herně na toaletě, požadoval po poškozené P. Č. vydání peněz, když poškozená tvrdila, že žádné peníze nemá, vyzval ji k vydání její kabelky, kterou mu poškozená ze strachu podala a kterou následně obžalovaný prohledal, když žádné peníze nenalezl, vyzval poškozenou ke svléknutí a vydání bundy, což poškozená opět ze strachu učinila a obžalovanému ji podala, obžalovaný bundu prohledal a když opět žádné peníze nenalezl, nechal poškozenou z toalety odejít,“

ad 6/ „v přesně nezjištěné době koncem března 2008 v Ch., v herně D. přistoupil k poškozené P. S. a sdělil jí, v reakci na jejich nedávný incident, že z herny neodejde živá, poté se poškozené zeptal, zda má nějaké peníze, poškozená uvedla, že žádné nemá a odešla na toaletu herny, kam však za ní obžalovaný přišel a vyzval poškozenou, ať mu vydá sáček, který poškozená měla v ruce a ve kterém měl být heroin za 500 Kč, při tom si obžalovaný hrál s nožem v ruce a když poškozená odmítala sáček s látkou vydat, vzal obžalovaný uvedený sáček sám z ruky poškozené a z místa odešel,“

ad 7/ „počátkem dubna 2008, nejpozději dne 4. dubna 2008, v Ch. před hernou D. přikázal poškozené P. S., kterou viděl právě vystoupit z osobního vozidla, aby šla k němu, což poškozená ze strachu učinila a poté poškozenou vyzval k tomu, aby mu vydala peníze, když poškozená tvrdila, že žádné nemá, pohrozil jí, ať z něj nedělá blbce a jestli nechce, aby jí rozkopal hlavu, ať mu ihned peníze vydá, načež poškozená obžalovanému ze strachu vydala nejméně 17 Euro (428 Kč),“

ad 8/ „počátkem května 2008, nejpozději dne 6. května 2008, v Ch. v herně E. bouchal na dveře toalety, kde v tu dobu byla poškozená P. S. a na poškozenou křičel „vylez ven ty mrdko, když nevylezeš, naložím tě do auta“, „já ti dám, že mě budeš udávat“, poškozené vyhrožoval zabitím, a že jestli s ním nepůjde ven dobrovolně, bude na ni čekat před hernou a naloží ji do kufru do vozidla, při tom se obžalovanému podařilo vytlačit dveře toalety, které vypadly z pantů a na poškozenou je odhodil, když takto jednal vůči poškozené nejméně v reakci nato, že poškozená měla sdělit přítelkyni obžalovaného informace o údajné nevěře obžalovaného,

přičemž obžalovaný se výše popsaného jednání dopustil přesto, že byl rozsudkem Okresního soudu v Chebu ze dne 5. 3. 2004, sp. zn. 1 T 160/2003, jenž nabyl právní moci dne 7. 4. 2004, odsouzen i pro tři trestné činy loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., když za první dva trestné činy loupeže byl obžalovanému uložen souhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 2 let se zařazením do věznice s dozorem, který obžalovaný vykonal dne 1. 8. 2005 a za třetí trestný čin loupeže byl obžalovanému uložen samostatný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 2 let se zařazením do věznice s dozorem, jenž obžalovaný vykonal dne 1. 8. 2007“.

O odvolání obviněného proti předmětnému rozsudku rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 1. 6. 2009, sp. zn. 50 To 239/2009, jímž toto odvolání podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl. Rozsudek soudu prvního stupně tak nabyl právní moci dne 1. 6. 2009 (§ 139 odst. 1 písm. b/, cc/ tr. ř.).

Proti shora citovanému rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný následně dovolání, kterým zároveň napadl i rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o vině skutky popsanými pod body 1), 2a), 3), 4), 5), a 6) a ve výroku o trestu. Uplatněným dovolacím důvodem byl důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

V odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku dovolatel namítl, že soudy obou stupňů při svém rozhodování dospěly k nesprávnému právnímu závěru, pokud skutky označené v odsuzující části rozsudku soudu prvního stupně pod body 1), 2a), 3), 4), 5), a 6) považovaly ze trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., resp. za dílčí útoky tohoto trestného činu. Ze skutkové věty

uvedené pod bodem 1) podle jeho názoru nevyplývá užití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí. Dovolatel zdůraznil, že poškozeného pouze požádal o peníze a následně ho vyzval, aby ukázal, co má v kapsách. Taková výzva však násilím ani výslovnou nebo konkludentní pohrůžkou bezprostředního násilí není. Rovněž tak z popisu skutku podle dovolatele nevyplývá, že by jednal v úmyslu zmocnit se cizí věci. Samotná žádost o půjčení mobilního telefonu nebo o peníze na telefon takový úmysl nutně znamenat nemusí. To ostatně podle jeho přesvědčení podporuje i závěr skutkové věty, kdy všechny věci poškozenému nakonec vrátil a nechal ho odejít.

Skutková podstata trestného činu loupeže nebyla podle názoru dovolatele naplněna ani skutkem uvedeným v bodě 2a) rozsudku. Ani zde totiž neužil násilí ani pohrůžky bezprostředního násilí a nechtěl se zmocnit cizí věci. Přehrávač si chtěl od poškozeného pouze zapůjčit a toliko naléhal, aby mu ho poškozený podal. Podání přehrávače poškozeným však rozhodně není zmocněním se cizí věci z jeho strany. Kromě toho dovolatel namítl, že ze skutkové věty ani nevyplývá, že by měl v úmyslu poškozenému přehrávač nevrátit, ale že si ho chtěl pouze půjčit. Poškozený mu přitom nepodal přehrávač pod vlivem násilí nebo jeho bezprostřední pohrůžky, za kterou jen opakovanou žádost (naléhání) nelze považovat.

Co se týče skutků popsaných pod body 3) a 4) rozsudku, dovolatel je toho názoru, že pokud se za použití násilí považuje napřahování rukou, resp. méně intenzivní úder rukou, pak takováto intenzita násilí nezakládá materiální znak trestného činu loupeže. Proto ani v těchto případech nebyly naplněny všechny znaky tohoto trestného činu.

U útoku popsaného bod bodem 5) rozsudku podle dovolatele nebyly naplněny formální znaky trestného činu loupeže, když vůči poškozené neužil násilí ani pohrůžky bezprostředního násilí, které se bez dalšího nedají dovodit jen z požadavku na vydání peněz a prohledávání kabelky a bundy.

A konečně, pokud jde o útok popsaný pod bodem 6) rozsudku, dovolatel namítl, že sdělení, že poškozená „odsud neodejde živá“, souviselo s jiným incidentem a nevztahovalo se k druhé části skutkové věty, kde sebral heroin poškozené. Pohrávání si s nožem v ruce přitom nemělo žádnou souvislost s inkriminovaným sáčkem heroinu. Ani při tomto útoku se tedy nemohl dopustit trestného činu loupeže, když neužil vůči poškozené násilí ani pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci.

Vzhledem k výše uvedeným důvodům obviněný v závěru dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 265l odst. 1 tr. ř. rozhodnutí Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 50 To 239/2009-421, ze dne 1. 6. 2009 zrušil a přikázal věc k novému projednání a rozhodnutí.

K podanému dovolání se v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který nejprve v obecné rovině rozvedl základní teoretická východiska, která musí být naplněna, aby bylo možno jednání pachatele posoudit jako trestný čin loupeže podle § 234 tr. zák.

K jednotlivým dílčí útokům, jejichž nesprávné právní posouzení bylo v dovolání namítáno, poté uvedl, že formální znak „pohrůžky bezprostředního násilí“ u trestného činu loupeže byl jednáním obviněného naplněn v případě dílčího útoku pod bodem 3) výroku rozsudku, když napřahování ruky naznačovanými údery směrem na hlavu poškozeného je typickým příkladem konkludentně učiněné pohrůžky použitím bezprostředního násilí, přičemž v konkrétním případě rozhodně nebylo možno dovodit, že by šlo o pohrůžku natolik málo důraznou, aby bylo možno hovořit o nepatrném stupni konkrétní nebezpečnosti činu pro společnost. Pokud jde o dílčí útok popsaný pod bodem 6), byla podle názoru státního zástupce pohrůžka bezprostředního násilí opět zcela jednoznačně konkludentně vyjádřena jednáním obviněného spočívajícím v pohrávání si s nožem v ruce za současného pronesení požadavku na vydání sáčku s drogou. Za nedůvodné pak státní zástupce

považuje i námitky dovolatele ve vztahu k dílčímu útoku popsanému pod bodem 4) výroku rozsudku.

Důvodnost je však podle jeho názoru nutno přiznat těm námitkám, které se vztahují k dílčím útokům popsaným pod body 1), 2a) a 5) výroku o vině z rozsudku soudu prvního stupně. V této souvislosti poznamenal, že ze skutkových zjištění vylíčených v příslušných skutkových větách vyplývá pouze tolik, že dovolatel žádal poškozené o vydání určitých věcí a že poškození ze strachu jeho požadavkům vyhověli. Nelze z nich však vyčíst, že by součástí žádostí byly – byť konkludentně učiněné – pohrůžky bezprostředního násilí a že by strach poškozených, v jehož důsledku žádostem obviněného vyhověli, byl důsledkem těchto pohrůžek. U těchto dílčích útoků tedy podle státního zástupce z tzv. skutkových vět, ale ani z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, existence znaku trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. „užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí“ nevyplývá. Z okolností jednotlivých dílčích útoků (blízký fyzický kontakt či důslednost obviněným vznášených požadavků) akcentovaných soudem prvního stupně, které měly v poškozených vyvolat důvodnou obavu z napadení, nepodrobí-li se vůli obviněného, zákonný znak pohrůžky bezprostředního násilí podle názoru státního zástupce dovozovat nelze. Takový výklad znaku „pohrůžky bezprostředního násilí“ by byl totiž příliš extenzivní.

V závěru svého vyjádření státní zástupce dodal, že za nedůvodnou považuje námitku dovolatele, že v případě dílčích útoků popsaných pod body 1) a 2a) výroku o vině nebyl naplněn ani znak „zmocnění se cizí věci“. Pro naplnění tohoto znaku totiž není podstatné, zda si chtěl pachatel věc ponechat trvale nebo ji pouze přechodně užívat či s ní naložit jinak. V případě útoku popsaného pod bodem 2a) výroku o vině navíc argument dovolatele zjevně ignoruje zjištěnou skutečnost, že vrácení MP3 přehrávače poškozenému podmiňoval tím, aby poškozený v jeho prospěch provedl krádež láhve alkoholu.

Vzhledem k tomu, že ve vztahu k dílčím útokům popsaným pod body 1), 2a) a 5) výroku o vině z rozsudku soudu prvního stupně považuje státní zástupce dovolatelovy námitky za částečně důvodné, ve svém vyjádření navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 1. 6. 2009, sp. zn. 50 To 239/2009, v části, ve které odvolací soud ponechal rozsudek soudu prvního stupně ve výše zmíněných bodech beze změny, a aby uvedenému soudu podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně navrhl, aby Nejvyšší soud v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. učinil toto rozhodnutí v neveřejném zasedání. S rozhodnutím věci v neveřejném zasedání pak vyjádřil souhlas i pro případ jiného nežli navrhovaného rozhodnutí (§ 265r odst. 1 písm. c/ tr. ř.).

Obviněný K. B. je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.), prostřednictvím obhájce (§ 265d odst. 2 věta první tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) dále zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř. Shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., neboť napadá rozhodnutí soudu druhého stupně, kterým bylo pravomocně rozhodnuto ve věci samé, a směřuje proti rozhodnutí, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek (odvolání) proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., kterým byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest.

Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit, zda konkrétní důvody, o které obviněný dovolání opírá, lze podřadit pod dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na který je v dovolání odkazováno.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. To znamená, že s poukazem na uvedený dovolací důvod není možné se domáhat přezkoumání skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno. Soudy zjištěný skutkový stav věci, kterým je dovolací soud vázán, je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto hodnotit správnost a úplnost skutkového stavu ve smyslu § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř. Dovolací soud přitom musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku a rozveden v jeho odůvodnění, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

Námitkou, že jeho jednání popsané pod body 1), 2a), 3), 4), 5), a 6) výroku o vině odsuzující části rozsudku soudu prvního stupně bylo nesprávně právně posouzeno jako dílčí útoky (skutky) trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., když jím nebyly naplněny formální, případně materiální znaky tohoto trestného činu, uplatnil obviněný důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tř. ř. právně relevantně. Při posuzování opodstatněnosti podaného dovolání dospěl Nejvyšší soud k následujícím závěrům:

Trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Úmysl pachatele se přitom musí vztahovat jak k násilnému jednání nebo k pohrůžce takovým jednáním, jímž chce pachatel překonat nebo znemožnit odpor napadeného, pro který se jinak nemůže věci zmocnit, tak k tomu, aby se zmocnil cizí věci. Násilí nebo pohrůžka bezprostředního násilí v případě trestného činu loupeže představují prostředek ke zmocnění se cizí věci a musí mu tedy předcházet. Zmocněním se cizí věci je nutno rozumět takové jednání pachatele, jímž si zjedná možnost s takovou věcí nakládat s vyloučením toho, kdo ji měl dosud ve své moci.

Dále je třeba uvést, že trestný čin loupeže je dokonán již užitím násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí proti někomu v úmyslu zmocnit se cizí věci, aniž by bylo třeba, aby tento úmysl byl uskutečněn. Zde je nutno rozlišovat mezi dokonáním a dokončením trestného činu. Rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že čin je dokončen teprve tehdy, jestliže se pachatel věci skutečně zmocnil Pozn.: V právní nauce srov. např. Základy trestní odpovědnosti, podstatně přepracované a doplněné vydání, V. Solnař, Jaroslav Fenyk, Dagmar Císařová, Nakladatelství Orac, Praha 2003, str. 336.. Tedy i když pachatel po použití násilí nakonec upustí od uskutečnění svého úmyslu zmocnit se cizí věci, trestnost trestného činu loupeže tím nezaniká podle § 8 odst. 3 tr. zák., neboť čin již byl dokonán. Násilím se rozumí použití fyzické síly k překonání nebo zamezení kladeného nebo očekávaného odporu. Intenzita vykonaného násilí není přitom podstatná, musí však být použito jako prostředek nátlaku na vůli napadeného. Zároveň není podmínkou, aby napadený (poškozený) kladl nějaký odpor, zejména když si je vědom fyzické převahy útočníka a z obavy před dalším násilím odpor raději vůbec neprojevuje a plně se podrobuje vůli pachatele. Pohrůžka bezprostředního násilí je pohrůžka takovým násilím, které má být vykonáno ihned, nepodrobí-li se napadený vůli útočníka. Pohrůžka bezprostředního násilí je zpravidla vyjádřena výslovně, ale stačí i konkludentní jednání (např. obstoupení napadeného, napřahování k úderu či zatínání pěstí spojené s posunky, z nichž vyplývá odhodlání použít ihned násilí, apod.), je-li z něho a ostatních okolností zřejmé, že násilí se uskuteční ihned, nepodrobí-li se napadený vůli pachatele (k tomu srov. Zprávu trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11. 2. 1979, sp. zn. Tpjf 33/79, Zhodnocení poznatků o rozhodování soudů o

některých trestných činech proti svobodě se zvláštním zaměřením na trestný čin loupeže, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1/1980).

V projednávané věci soudy výše uvedené zásady při právním posouzení jednání dovolatele neporušily.

Pokud jde o námitku absence úmyslu zmocnit se cizí věci jako obligatorního znaku trestného činu loupeže podle § 234 tr. zák. v případě dílčích útoků popsaných pod body 1) a 2a) výroku o vině, Nejvyšší soud plně souhlasí s vyjadřujícím se státním zástupcem, že není rozhodné, zda si chtěl pachatel ponechat věc v trvalé dispozici, nebo ji jen přechodně užívat nebo s ní jinak naložit. Nemůže tedy obstát názor dovolatele, že z jeho jednání nelze dovozovat úmysl zmocnit se cizí věci, pokud si proti vůli zastrašeného a podrobeného mu poškozeného od něj tzv. „vypůjčil" MP3 přehrávač (útok ad 2a/), zvláště jestliže jeho vrácení podmiňoval službou v podobě odcizení a přinesení láhve alkoholu z OD Hypernova (útok ad 2b/), nebo pokud přinutil poškozeného, aby mu vydal obsah svých kapes, po jehož prohlédnutí se nakonec rozhodl jednotlivé věci, zjevně z toho důvodu, že se mu nehodily, poškozenému vrátit (útok ad 1/).

Podle tzv. právních vět výroku odsuzující části rozsudku soudu prvního stupně spáchal obviněný trestný čin loupeže formou použití násilí pouze v případě dílčího útoku popsaného pod bodem ad 4). V tomto případě podle názoru Nejvyššího soudu nevznikají o naplnění formálních znaků uvedeného trestného činu žádné pochybnosti, když obviněný poté, co mu poškozený na jeho žádost sdělil, že žádné peníze nemá, tohoto udeřil rukou do obličeje a začal ho prohledávat, donutil ho vysvléknout svršky, které také prohledal a teprve když nic nenalezl, umožnil poškozenému odejít. Úder rukou do obličeje poškozeného byl nepochybně násilím směřujícím k zamezení jeho potenciálního odporu a současně k tomu, aby se obviněný (dovolatel) zmocnil jeho věcí. Dovolatelem namítaná nižší intenzita použitého násilí sice může v konkrétním případě mít vliv na stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, nikoliv však do té míry, aby byl stupeň nebezpečnosti činu nepatrný ve smyslu § 3 odst. 2 tr. zák. K tomu Nejvyšší soud odkazuje na závěry rozhodnutí publikovaného pod č. 34/1976 Sb. rozh. tr., podle kterého „při úvahách o tom, zda obviněný naplnil materiální znak trestného činu, tedy zda v jeho případě čin dosahoval vyššího stupně nebezpečnosti pro společnost, než je stupeň nepatrný, je nutno vycházet ze skutečnosti, že již stanovením formálních znaků určité skutkové podstaty zákon předpokládá, že při jejich naplnění v běžně se vyskytujících případech bude stupeň nebezpečnosti činu pro společnost zpravidla vyšší než nepatrný. Citované ustanovení se proto uplatní jen tehdy, když stupeň nebezpečnosti pro společnost v konkrétním případě, přestože byly naplněny formální znaky určité skutkové podstaty, nedosáhne stupně odpovídajícího dolní hranici typové nebezpečnosti činu pro společnost, když tedy nebude odpovídat ani nejlehčím běžně se vyskytujícím případům trestného činu této skutkové podstaty". Použití násilí spočívajícího v úderu rukou do obličeje rozhodně nesvědčí o tom, že by konkrétní stupeň nebezpečnosti takového činu pro společnost nedosahoval nebezpečnosti ani nejběžnějších v praxi se vyskytujících případů trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., a to tím spíše, že tento trestný čin může být spáchán i toliko pohrůžkou bezprostředního násilí.

Nedostatečnou intenzitu použitého násilí a s ní související absenci materiálního znaku trestného činu namítl dovolatel i v případě skutku ad 3), kdy při prohledávání poškozeného napřahoval ruku a naznačoval úder směrem na jeho hlavu. Zde však argumentace dovolatele zjevně pomíjí skutečnost, že jeho jednání nebylo soudem posouzeno jako použití násilí, nýbrž jako pohrůžka bezprostředního násilí. Přitom nelze ani dovodit, že by šlo o pohrůžku natolik nedůraznou, aby bylo možno uvažovat o nepatrném stupni nebezpečnosti činu pro společnost, když napřahování rukou resp. naznačování úderu směrem na hlavu je typickým příkladem konkludentně vyjádřené pohrůžky bezprostředního násilí.

Dalším takovým příkladem konkludentní pohrůžky bezprostředního násilí je i pohrávání si s nožem za

současného pronášení požadavku na vydání věci v případě dílčího útoku popsaného pod bodem ad 6), kdy obviněný po poškozené žádal vydání sáčku s drogou. Jeho předcházející výrok, že poškozená z herny neodejde živá, sice bezprostředně nesouvisel se samotnou loupeží uskutečněnou později a byl pronesen z jiných důvodů, avšak na druhé straně lze tento výrok vnímat jako jeden z faktorů umocňujících obavu z osoby pachatele, který podle zjištění soudů poškozenou poté, co mu k jeho žádosti o peníze řekla, že žádné nemá, následoval na dámskou toaletu, znemožnil jí z ní odchod a s nožem v ruce po ní požadoval vydání sáčku s drogou. Takové jednání nepochybně muselo v poškozené vzbudit obavu, že pokud se nepodrobí jeho vůli, násilí proti ní použije.

K námitce dovolatele, že zákonný znak pohrůžky bezprostředního násilí nenaplnil jednáním popsaným pod body 1), 2a) a 5) výroku o vině, když poškozené jenom žádal o vydání určitých věcí, případně jim prohledal jejich bundu nebo kabelku, aniž by jim hrozil použitím bezprostředního násilí, Nejvyšší soud znovu připomíná již citovaný judikát publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1/1980, kde se mimo jiné konstatuje, že „…soudy správně považují za pohrůžku bezprostředního násilí např. takové jednání útočníků, kteří v noci, na odlehlém místě apod. obstoupí poškozeného a žádají vydání věci, popřípadě mu odejmou věc, aniž pronesou slovně jakoukoliv pohrůžku násilí, z jejich jednání je však zřejmý úmysl poškozeného napadnout, nepodrobí-li se jejich vůli“. Dovolatel sice v inkriminovaných případech „pracoval“ sám, avšak na druhé straně je nutno poukázat na důležité, soudem zjištěné skutkové okolnosti, podle kterých byl fyzicky nesrovnatelně lépe disponovanou osobou než poškození a tudíž způsobilou vzbudit strach, a to jak u tehdy ještě nezletilého poškozeného M. M., tak u poškozené P. Č. (skutek ad 5/). V případě skutku ad 1) a ad 5) si navíc počínal tak, že poškozené se svými požadavky na vydání věcí oslovil v situaci, kdy tito neměli prakticky žádnou možnost z místa odejít, neboť poškozený M. byl v případě skutku ad 1) obviněným de facto natlačen na zeď a poškozenou Č. obviněný překvapil ve stísněném prostoru dámské toalety herny a zatarasil jí únikovou cestu. Vytvořil tak v zásadě totožnou a pro poškozené v podstatě stejně bezvýchodnou situaci, jako když je napadená osoba obklíčena více útočníky. V případě skutku ad 2a) navíc poškozený M. jednal již pod vlivem předchozí neblahé zkušenosti s obviněným (viz skutek ad 1/) a byl tedy znovu výrazně ovlivněn strachem z možného napadení, pokud se vůli obviněného ihned nepodrobí a nesplní jeho požadavek na vydání věci.

Zjištěné okolnosti a způsob, za nichž obviněný oslovoval poškozené se svými žádostmi na vydání věcí, pak mohly do značné míry zvyšovat jejich obavy a úměrně s tím snižovat jejich odpor, takže obviněný nemusel sáhnout k důraznější pohrůžce násilím či k užití násilí samotného, jak to k překonání odporu napadených osob činil v jiných případech. Podle soudů si zároveň musel být velmi dobře vědom, že poškození z něj mají strach a jeho požadavkům na vydání věcí se podrobují výlučně z tohoto důvodu. Pokud mu poškození „na požádání“ vydávali své věci (věci z kapes, MP3 přehrávač, bundu, kabelku), jednalo se zároveň nepochybně o zmocnění se cizí věci, neboť pachatel se věci zmocní nejen tehdy, pokud ji sám napadenému odejme, ale i tehdy, když mu ji napadený pod vlivem násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí ze strachu vydá sám. Nebylo přitom podstatné, zda si dovolatel hodlal předmětné věci natrvalo ponechat, anebo zda s nimi disponoval jen po určitou dobu.

Jednotlivé dílčí útoky (skutky) zároveň nelze posuzovat izolovaně, nýbrž v jejich celkovém kontextu a ve všech vzájemných skutkových souvislostech. Podle zjištění soudů si obviněný (dovolatel) vždy vybíral oběti (opakovaně mladistvá osoba nebo ženy), nad kterými měl zjevnou fyzickou převahu a u kterých mohl předpokládat, že nebudou klást větší či spíše žádný odpor. K činu pak volil místa, kde s nimi byl sám a kde poškození měli velmi znesnadněnou možnost úniku. Podle svého uvážení pak volil buď užití přímého násilí anebo podle okolností takové pohrůžky násilím (byť někdy jen nevyslovené /konkludentní/), že z ní muselo být poškozeným zřejmé, že na nich vykoná fyzické násilí, jestliže nevyhoví jeho požadavkům na vydání v rozsudku uvedených věcí. Zjevné převahy nad poškozenými a jejich strachu ze své osoby si musel být vždy velmi dobře vědom a muselo mu být rovněž zřejmé, že věci mu nevydávají dobrovolně a ze své vůle, jinými slovy, že se mu podrobují právě v obavě, že jim

jinak ublíží (užije násilí). Protože sám všechny výše uvedené rozhodné skutečnosti znal, nelze pochybovat ani o jeho zavinění ve formě (loupežného) úmyslu (§ 4 tr. zák.).

Lze tedy uzavřít, že trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. se může pachatel dopustit rovněž v těch případech, kdy v poškozeném vzbudí obavu a strach z bezprostředního fyzického útoku (násilí) i konkludentním jednáním, tedy aniž by výslovně pronesl jakoukoliv pohrůžku násilím, dává-li zároveň poškozenému najevo, že k výkonu násilí dojde, pokud se ohledně požadované věci nepodrobí jeho vůli. Takové jednání může spočívat nejen v působení na poškozeného tím, že na zdůraznění svých požadavků pachatel poškozenému hrozí naznačováním úderů či ukázáním nějaké zbraně (např. nože), ale také v zastavení poškozeného (zejména jde-li o osobu výrazně fyzicky slabší než pachatel) na odlehlém místě nebo na místě, odkud má ztíženou možnost úniku či dovolání se pomoci, lze-li zároveň dovodit, že poškozený svoji situaci považuje za bezvýchodnou, a proto neklade odpor, a že si této skutečnosti je pachatel vědom. Tak tomu bylo i v nyní posuzovaném případě.

Se zřetelem ke skutečnostem rozvedeným v předcházejících odstavcích je tedy zřejmé, že dovolatel v namítaných případech svým jednáním naplnil všechny zákonné znaky trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., který spáchal řadou dílčích útoků (skutků) stručně popsaných ve výroku rozsudku soudu prvního stupně a se zřetelem k obsahu a vyhodnocení jednotlivých důkazů blíže rozvedených v jeho odůvodnění. Protože Nejvyšší soud dospěl k závěru, že napadené usnesení odvolacího soudu ani jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně nejsou zatíženy dovolatelem namítanými vadami a ve vytýkaném směru je lze považovat za rozhodnutí věcně správná, nepřiznal podanému dovolání jakékoliv opodstatnění.

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Nejvyšší soud dovolání odmítne, jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné. V souladu s citovaným ustanovením zákona bylo dovolání obviněného K. B. odmítnuto, přičemž Nejvyšší soud toto své rozhodnutí učinil za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.